

## Vergi Sorunu Isınıyor

Her zaman söylediğimiz gibi Türkiye'nin yüksek büyüme hedefine sahip olması bir tutku olmaktan çok bir ihtiyaç. Bu nedenle de izlenecek politikaların yatırım ve büyüme dostu olmasının, neredeyse siyasal bakış açılarından da bağımsız olarak öncelikler arasında tutulması ve reform uygulamalarının zamanlamasında da bu hususun göz önünde bulundurulması son derece makul. Ancak ne çevre koşulları yani uluslararası konjonktür, ne de iç dengeler ve iç dinamiklerin gelişme düzeyi hareket alanımızı geniş tutmamıza ve gevşek davranmamıza imkan vermiyor. Küresel krizin ertesinde uluslararası ekonomik dengesizliklerin nasıl aşılabacağı ve yeni krizlere karşı bağımsızlığın nasıl güçlendirileceği konusunda hala bir dizi soru işareti cevap beklerken yakın coğrafyamızda, Ortadoğu ve Kuzey Afrika' da ardarda çıkan sosyal karışıklıklar başta petrol olmak üzere emtia fiyatlarına ilişkin belirsizlikleri arttırınca eylem planı ve takviminin yeniden değerlendirilmesi gerekli görünüyor.

### Riskler reform takvimini zorluyor

Aslında yaşadığımız zamanın hakim özelliklerinden biri, dışarıda da içeride de karar isteyen pek çok sorunun zorlayıcı ikilemler doğurması. Kriz öncesi yıllarda gündemde yoğun yer tutan Basel-II uzlaşması ile ilgili güçlüklerin, kriz sonrasında ortaya atılan Basel-III önlemleriyle likidite genişlemesine sınır getirebilecek sermaye gereklilikleri bakımından daha da kritik hale geldiğini görüyoruz. Sorun önlemlerin, filizlenmeye başlayan durgunluk eğilimini körüklemesi ve büyüme dinamiklerini kösteklemesi kaygılarından ileri geliyor. Bu açıdan, bir yandan risk yönetimi, diğer yandan ekonominin canlanması gibi iki bütünüyle farklı amacı bir arada gözetme zorunluluğu söz konusu. Benzer bir ikilem, Merkez Bankası'nın Türk Bankacılık sistemi ile ilgili politika kararlarında da geçerli olmuştu.

Emtia fiyatlarında yükseliş eğilimi de Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu koşulları ağırlaştıracak bir potansiyel taşıyor. Cari açık ve enerji maliyetleri üzerindeki muhtemel etki dışında zaten yukarıya doğru bir çizgi izleyen enflasyon üzerinde, dolaylı vergilerin de katkısıyla, ivmesi artacak bir baskı, orta vadeli planda ve bütçede esas alınan çerçevenin revizyonunu dahi gerektirebilir. Bu durumda, kriz ve konjonktür nedeniyle bir kaç yıldır öncelikler arasından çıkarılan vergi sistemi ile ilgili reform niteliğinde düzenlemelerin takvimini öne çekmek üzerinde ciddi olarak düşünmekte yarar var.

### Seçici bir vergi reformu

Ancak bu konuda da bir ikilemin söz konusu olduğunu, bir yandan kamu finansmanını sürdürülebilir ek gelir kaynaklarıyla sağlamlaştırmayı, diğer yandan da büyüme dinamiklerini ve yatırım hevesini baltalamayacak politika

doğrultusuna bağlı kalmayı birlikte gerçekleştirmeyi hedeflemek gerektiğini unutmamalıyım.

Şimdiye kadar tercih edildiği gibi dolaylı vergi oranlarını yükseltmek hem zaten bu sınırlar zorlanmış olduğu, hem de enflasyon baskısı yaratması ve ayrıca kayıtdışı özendirme nedeniyle çıkar yol değil. Öte yandan, reel sektörün rekabet gücü açısından ciddi bir kısıt olan ölçek büyüklüğünü ve yatırım ortamının kalitesinin artırılması için gerekli bilgi altyapısını sağlama açısından Kurumlar Vergisini arttırmak da doğru olmaz. Aynı şekilde vergi yükünün arttırılmasından kaçınılması gereken başka alanlar da var: Bunlardan biri büyüme ile eş değerde bir parametre olan istihdam maliyeti, bir diğeri de temel rekabet faktörü niteliğindeki verimliliği ve katma değeri arttıracak arge ve yenilikçilik harcamaları.

Buna karşılık, Türkiye'nin gelişme düzeyi ve ekonomik büyüklüğü ile bağdaşmayacak ölçüde düşük Gelir Vergisi hasılatını arttırmasını ve ortalama yani mükellef başına vergi düzeyini asgari ücretin çok üzerine çıkarmayı sağlamak zorundayız. Bu bağlamda üç öncelikli alanda eylem programlamak ve süratle hayata geçirmek, yakın gelecekte başımızın daha çok sıkışmasını önlemek yönünden ağırlık taşıyor. Birincisi, Gelir İdaresi'nin yarı özerk hale getirilmesi ve objektif tanımının ve kurallarının konulmasıyla bir mesafe alınmış olan vergi denetimini, cari işlemlere ve teknoloji kullanımına dayanan bir etkinlikle vergi tabanını genişletmeye ve beyan dışı potansiyelleri kavramaya yöneltmek. İkincisi, şimdiye kadar gereksiz bir koruma kalkanından yararlanan kentsel rantları vergilendirmek. Üçüncüsü de önemli bir mükellef kitlesini, aralarındaki farkları da gözardı eden bir toptancılık ile neredeyse vergi dışı bırakan "basit usul"ün gerçek usulde vergilendirmeye dönüştürülmesi. Bu arada, kısa vadede olmasa bile, bir verimlilik sıçramasına odaklı tarım reformu ile birlikte tarım kesiminde de bir vergi potansiyeli oluşacağını hesaba katmalıyız.

### Büyümenin sağlıklı finansmanı

Nasıl büyüyen bir ekonomi, yatırım akımlarını çekmek için zorunluysa, bu büyümenin finansmanını kırılganlıktan kurtarmak ve kalıcı kılmak ta aynı düzeyde önemli.

Aksi takdirde, küresel şirketlerin toplam üretiminden ve arge gibi stratejik faaliyetlerinden daha fazla pay kapmak ya da iç dinamikleri (bu arada tasarrufları) doğru yönde hareketlendirmek gibi daha karmaşık ve detay hedefleri düşünmek fantezi olabilir.